

HISTORIA DE ESPAÑA.

2º BACHARELATO

JOSÉ LUIS M.

A RESTAURACIÓN DE FERNANDO VII E O ABSOLUTISMO (1814-1933)

INDICE

- Sexenio Absolutista
- Decreto de Valencia
- Apoios sociais e Manifiesto de los Persas
- Represión e Galicia
- Gobiernos ineficaces: crises
- Pronunciamientos e conspiracións
- O Trienio Liberal: pronunciamiento de Riego
- Politización e cultura liberal
- Divisións internas do liberalismo
- Reflección galega das divisións
- Reformas políticas e administrativas
- Reformas económicas e sociais
- Lexislación relixiosa liberal
- Fin do Trienio e invasión francesa
- Década Ominosa: represión
- Galicia na Década Ominosa
- Reformas absolutistas limitadas
- Crise sucesoria e Pragmática Sanción
- Carlistas e isabelinos

SEXENIO ABSOLUTISTA (1814-1820)

- **1813: Tratado de Valençay:** Napoleón, en plena decadencia, asina este tratado para obter a paz e retirar as súas tropas de España. Devolve a coroa a Fernando VII, quen non volve directamente a Madrid, senón que se detén en Valencia para avaliar a situación política.
- **4 de maio de 1814: Decreto de Valencia:** Este documento é un auténtico **golpe de Estado** que anula a Constitución de 1812 e toda a lexislación de Cádiz. Non só restaura o absolutismo, senón que revoga as reformas liberais e condena os seus promotores.
- **“Era mi voluntad y la de mis vasallos”:** Con esta frase, Fernando VII deixa claro que a súa soberanía é por **dereito divino**, e non por delegación do pobo. O monarca non recoñece a soberanía nacional das Cortes de Cádiz, inaugurando a restauración do Antigo Réxime.

O MANIFESTO DOS PERSAS (12 DE ABRIL DE 1814)

“Señor, era costumbre de los antiguos persas pasar cinco días de anarquía después del fallecimiento de su rey... creemos un deber manifestar que (...) la monarquía absoluta (...) es una obra de la razón y de la inteligencia... con la protesta de que se estime siempre sin valor esa Constitución de Cádiz...”

- Comentario breve Os “Persas” presionan ao rei para que rexeite a Constitución de 1812 e restaure o absolutismo, invocando razóns relixiosas e históricas.

DECRETO DE VALENCIA (4 MAIO DE 1814)

“Declaro que o meu real ánimo é non só non xurar nin acceder á dita Constitución... senón declarar aquela Constitución e tales decretos nulos e de ningún valor nin efecto... coma se non tivesen pasado xamais tales actos.”

- Comentario breve Fernando VII anula xuridicamente todo o legado de Cádiz, equiparando a soberanía real a un dereito divino por riba da nación.

SEXENIO ABSOLUTISTA (1814-1820). APOIOS SOCIAIS E MANIFESTO DOS PERSAS.

- **Nobreza e clero:** Estes grupos sociais viron na **Constitución de 1812** unha ameaza para os seus privilexios e a súa posición na sociedade. Temían a abolición dos seus señoríos, a desamortización dos seus bens e a perda de poder político e económico.
- **Manifiesto de los Persas:** Asinado por 69 deputados absolutistas, este documento é a **xustificación ideolóxica** do golpe de Estado. Nel deféndese a monarquía absoluta como un sistema de orixe divina, e pídese ao rei que restaure a orde anterior. Este apoio foi fundamental para que Fernando VII se sentise seguro de dar o paso.

ACLAMACIÓN EN MADRID (LA ATALAYA, 18 DE MAIO DE 1814)

“Xa non podemos ver máis ca felicidades cun Rei tan Santo... arrincáronse do Consistorio as letras douradas que dicían ‘Praza da Constitución’, fixose unha fogueira e lanzáronse ás chamas coa mesma Constitución e outros papeis dos liberais...”

- Comentario breve A prensa reaccionaria retrata ao pobo e ao exército celebrando o fin das liberdades de 1812 e a reapertura simbólica da Inquisición.

SEXENIO ABSOLUTISTA (1814-1820). REPRESION E GALICIA

- **Forte campaña contra liberais:** A volta do absolutismo trouxo consigo unha intensa represión. Os liberais foron detidos, encarcerados, fusilados ou forzados ao **exilio**. A policía política, coa axuda de espías, perseguíu a aqueles que defendían as ideas constitucionais.
- **En Galicia:** A represión non se fixo esperar. Os liberais foron detidos e xulgados. Un dos casos máis coñecidos foi o de **Juan Díaz Porlier**, quen sería executado na Coruña en 1815 tras un intento de pronunciamento.
- **Restauración dos señoríos:** As terras foron devolvidas á nobreza e á Igrexa, revogando a lexislación de Cádiz. Isto supuxo un freo á modernización social e económica do país.

SEXENIO ABSOLUTISTA (1814-1820)

GOBERNOS INEFICACES: CRISES

- **Crise financeira:** A volta do absolutismo non resolveu a crise. Tras seis anos de guerra, o Estado estaba en bancarrota. A perda do **comercio colonial** e os custos das guerras de independencia americanas minguaron os ingresos.
- **Crise social:** A **agricultura estancada** non era capaz de alimentar unha poboación en crecemento. A burguesía, empobrecida e frustrada, perdeu a súa influencia política e económica.
- **Galicia:** A crise tivo un impacto directo na rexión. A emigración masiva cara a **Lisboa e América** foi unha constante. O comercio local e a burguesía nos portos como Vigo e A Coruña decaeu, xa que a perda de rutas comerciais impedía o seu desenvolvemento.

SEXENIO ABSOLUTISTA (1814-1820). PRONUNCIAMENTOS E CONSPIRACIÓNS

- **Liberais recorren ao pronunciamento militar:** A falta de canles políticas para facer reformas fixo que o **pronunciamento** se convertese na única vía para os liberais. Un pronunciamento non era un golpe de Estado, senón a lectura dun manifesto por parte dun militar que buscaba o apoio popular.
- **Espoz y Mina (1814) e Díaz Porlier (1815):** Estes dous intentos fracasados demostraron a debilidade do absolutismo. Ambos os pronunciamentos, a pesar de ser sufocados, serviron para sementar a semente da revolución.
- **Represión exemplar:** Díaz Porlier foi executado publicamente na Praza da Fariña, hoxe Praza de España, en **A Coruña**, para servir de exemplo a outros liberais. A pesar da dureza, estas accións serviron para evidenciar a falta de apoio popular do réxime absolutista.

PRONUNCIAMENTO DE RIEGO (1 DE XANEIRO DE 1820)

“Soldados, o meu amor cara a vós é grande... España está a vivir á mercé dun poder arbitrario e absoluto... é necesario que o rei xure e respecte esa Constitución de 1812 para que España se salve.”

- Comentario breve Riego invoca ás tropas para obrigar a Fernando VII a restablecer legalmente a Carta de Cádiz.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823): PRONUNCIAMENTO DE RIEGO

- **1 de xaneiro de 1820:** O **comandante Rafael de Riego**, á fronte das tropas que ían a América para sufocar a sublevación, **proclama a Constitución de 1812** en Cabezas de San Juan (Sevilla). A súa revolta esténdese rapidamente, e Fernando VII non ten máis remedio que aceptar a situación.
- **Fernando VII xura a Carta Magna:** A presión popular e militar obriga ao monarca a xurar a Constitución de 1812. A súa famosa frase, “**Caminemos todos, y yo el primero por la senda constitucional**”, pasará á historia como un exemplo da súa hipocrisía. O **Trienio Liberal** supuxo o retorno á legalidade das Cortes de Cádiz.

FERNANDO VII ACEPTA A CONSTITUCIÓN (10 DE MARZO DE 1820)

“Mentres eu meditaba... a vosa arela de que se restablecese aquela Constitución... Oín os vosos votos, e como tenro pai condescendín... Marchemos francamente, e eu o primeiro, pola senda constitucional.”

- Comentario breve O rei presenta un xesto de aquiescencia paternalista, pero sen achegar garantías sólidas máis aló da retórica.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823). POLITIZACIÓN E CULTURA LIBERAL

- **Liberdade de prensa e asociación:** A Constitución garantiu estas liberdades, o que propiciou o xurdimento de **centenares de revistas, xornais e sociedades patrióticas**.
- **Cafés e tertulias:** Estes lugares convertéronse en auténticos **centros de debate político**, onde a burguesía e as clases medias se familiarizaron cos conceptos de soberanía, división de poderes e dereitos individuais.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823).

DIVISIONS INTERNAS DO LIBERALISMO

- O liberalismo, unha vez no poder, dividiuse en dous grupos que tiñan visións distintas do futuro do país:
 - **Moderados (“doceanistas” ou “jovellanistas”)**: Defendían unha soberanía compartida entre o rei e as Cortes, un parlamento **bicameral** e un **sufrexio censitario** que limitaba o voto ás clases acomodadas. Buscaban reformas graduais para non alarmar os sectores máis conservadores.
 - **Exaltados (“veinteañistas” ou “carbonarios”)**: Defendían unha soberanía exclusiva da nación, un **sufrexio universal masculino**, e reformas radicais como a desamortización dos bens do clero e a secularización do Estado.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823). REFLECCIÓN GALEGA DAS DIVISIÓN

- O conflito entre moderados e exaltados tamén se reflectiu en Galicia. Nos **concellos**, os alcaldes moderados chocaban cos radicais, que buscaban reformas máis profundas.
- A división levaba a **pactos locais** con sectores da nobreza e a burguesía. En Pontevedra e Viveiro, por exemplo, o choque ideolóxico entre ambos os bandos impediu que as reformas fosen máis aló.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823). REFORMAS POLÍTICAS E ADMINISTRATIVAS.

- **Reforma municipal:** Restablecéronse os concellos con sufraxio directo. A **Milicia Nacional**, un corpo de voluntarios civís, foi creada para defender a Constitución e as súas reformas.
- **Deputacións provinciais:** En Galicia, as catro provincias (A Coruña, Lugo, Ourense e Pontevedra) activaron as súas deputacións, que asumiron competencias de administración local e provincial.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823). REFORMAS ECONÓMICAS E SOCIAIS.

- **Abolición definitiva dos señoríos:** Esta medida foi a máis importante das Cortes de Cádiz, xa que suprimiu de forma definitiva o sistema feudal, convertendo a propiedade en privada e poñendo fin aos dereitos xurisdiccionais da nobreza.
- **Tentativa de desamortización de bens do clero e Inquisición:** Esta medida, que buscaba vender os bens do clero e da Inquisición para financiar o Estado, atopou unha **forte oposición rural e eclesiástica.**

INFORME DESDE CÁDIZ (GACETA DE MADRID, 21 DE MARZO DE 1820)

“Ocupéime en tranquilizar os ánimos exaltados da tropa... convócanse Cortes e outórgase amnistía xeral por razón de opinión... a guarnición de Cádiz parece resolta a obedecelas con toda a submisión.”

- Comentario breve Reflexo oficial do apoio militar ás reformas, consolidando a implantación institucional do novo réxime.

O TRIENIO LIBERAL (1820-1823). LEXISLACIÓN RELIXIOSA LIBERAL

- **Expulsión dos xesuítas:** Foi unha medida radical dos exaltados, que vía nos xesuítas un bastión do absolutismo e da oposición ao liberalismo.
- **Supresión definitiva da Inquisición:** O **Santo Oficio** foi suprimido de forma definitiva, o que supuxo un gran avance para a **liberdade de expresión e de pensamento** en España.

FIN DO TRIENIO E NOVA INVASIÓN FRANCESA.

- **1823: “Cien Mil Hijos de San Luis”:** O rei **Fernando VII** pediu axuda á **Santa Alianza**, formada polas potencias absolutistas de Europa (Austria, Prusia, Rusia e Francia). Un exército francés, coñecido como os “Cen Mil Fillos de San Luís”, invadiu España para restaurar o absolutismo.
- A **resistencia liberal** foi moi débil fronte á potencia militar europea. A falta de apoio popular á causa, unida ás divisións internas, levou ao seu rápido fracaso.

PROCLAMA DO DUQUE DE ANGULEMA (2 DE ABRIL DE 1823)

“¡Españoles! La Francia no está en guerra con vuestra Patria... voy a pasar los Pirineos... para ayudarles a rescatar a su Rey cautivo; a restablecer el Altar y el Trono...”

- Comentario breve Xustificación propagandística da intervención francesa como misión de restaurar orde e relixión en España.

DÉCADA OMINOSA (1823-1833): REPRESIÓN (1823-1833)

- **Fernando VII reasume o poder absoluto:** O rei volve a gobernar de forma absoluta, coa axuda das potencias europeas.
- **Execución de líderes:** Rafael de Riego foi executado publicamente en Madrid como castigo exemplar. Miles de liberais foron xulgados, encarcerados ou forzados a exiliarse en Francia e Inglaterra, coñecidos como os **“emigrados”**.

FERNANDO VII ANULA O TRIENIO LIBERAL (7 DE OUTUBRO E 1823)

“Declaro nulos e de ningún valor todos os actos do goberno chamado constitucional... en toda esta época carecín de liberdade, obrigado a sancionar... ordes... que contra a miña vontade se me ditaban.”

- Comentario breve Decreto retroactivo que elimina legalmente todas as conquistas constitucionais e abre paso á represión.

EL RESTAURADOR (1 DE XULLO DE 1823)

“O mundo ve con asombro un exército francés que atraviesa España entre as aclamacións do máis vivo entusiasmo... devolverlles aos españois o seu Rei... reintegrado no goce dos seus antigos sagrados dereitos.”

- Comentario breve Un xornal absolutista celebra triunfalmente a marcha das tropas e a “devolución” da soberanía ao rei.

DÉCADA OMINOSA (1823-1833).

GALICIA NA DÉCADA OMINOSA

- **Centos de liberais, estudantes e militares** fuxiron a Portugal ou alén mar para evitar a represión. As cidades galegas, especialmente A Coruña, foron un foco de resistencia liberal.
- Este **retroceso cultural e intelectual** supuxo un freo para o progreso da rexión, que non se retomou ata mediados do século XIX.

DÉCADA OMINOSA (1823-1833).

REFORMAS ABSOLUTISTAS LIMITADAS

- Fernando VII, asesorado polos sectores máis moderados do seu réxime, realizou algunhas **reformas administrativas e económicas limitadas** para modernizar o país sen alterar a esencia do absolutismo.
- **Reorganización do exército e administración:** O ministro de Facenda, **López Ballesteros**, realizou un saneamento da facenda, cun orzamento máis moderno e unha racionalización fiscal.

DÉCADA OMINOSA (1823-1833). CRISE SUCESORIA E PRAGMÁTICA SANCIÓN.

- **Herdeiro varón:** Fernando VII non tiña herdeiro varón, e a súa única filla, Isabel, non podía herdar o trono debido á **Lei Sálica**, instaurada por Filipe V.
- **Pragmática Sanción (1830):** O rei promulgou este decreto, que derogaba a Lei Sálica e permitía a súa filla herdar o trono. Esta decisión foi apoiada polos sectores máis moderados do réxime, que vían nela unha oportunidade para atraer aos liberais.

DÉCADA OMINOSA (1823-1833). CARLISTAS E ISABELINOS.

- A promulgación da Pragmática Sanción dividiu a sociedade en dous bandos:
 - **Carlistas:** Partidarios do irmán do rei, **Carlos María Isidro**, que defendían o absolutismo e a volta á Lei Sálica. O seu lema era "**Deus, Patria, Rei**".
 - **Isabelinos:** Partidarios da filla do rei, **Isabel II**, que, a pesar de seren absolutistas, buscaron o apoio dos liberais para garantir a sucesión.
- **1833:** A morte de Fernando VII desata a **Primeira Guerra Carlista**, un conflito civil que marcará o futuro de España e de Galicia.